

Nr 228.

Av greve **Wachtmeister m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 20 till innevarande års riksdag angående försvarsväsendets ordnande framlägges icke något förslag till flottplan utan hänvisas denna fråga till utredning. På grund härav utmynnalar propositionen i själva verket för flottans vidkommande i ett förslag till provisorium, som tydligtvis ej bör avses att förbli gällande längre, än till dess en flottplan hunnit bli utarbetad och antagen såsom grund för en mera definitiv organisation. I anslutning härtill och i huvudsaklig överensstämmelse med försvarsrevisionens förslag utgår propositionen från, att flottans organisation tills vidare skall fotas på det nuvarande fartygsbeståndet. För vidmakthållande av detta bestånd under de närmaste åren beräknas i propositionen ett anslag av 40 miljoner kronor, varav föreslås skola utgå 3.5 miljoner under nu instundande budgetår, medan återstoden förutsättes skola fördelas med i medeltal 9.125 miljoner kronor under därpå följande fyra budgetår. I sammandraget över anslagen till fjärde huvudtiteln har också denna årskvot av 9.125 miljoner kronor inrymmts för krigsfartygsmaterielens förnyande.

Då försvarsorganisationen i allt, som ej rör sjöförsvaret, givetvis avses att äga bestånd längre tid än sagda fyra år och kostnaderna för densamma i allt, som icke beror av flottans ersättningsbyggnadsplan, därvid också torde avses förbli i stort sett oförändrade, är det följaktligen av största vikt att klarlägga, huru möjligheterna för fartygsbeståndets vidmakthållande med en dylik årskvot komma att gestalta sig även efter utgången av dessa år. För att vinna full klarhet häri, är det givetvis erforderligt att utsträcka undersökningen till den tidpunkt, då hela det nuvarande fartygsbeståndet inom kustflottan måste vara ersatt, vilket inträffar år 1941. Det antal fartyg, som år efter år kommer att intill sagda tid förefinnas inom varje fartygsslag, bliver naturligtvis beroende av, huru ersättningsbyggnadsanslaget i detalj fördelas inom varje byggnadsperiod. Utgår man emellertid såsom i propositionen från, att ersättningsbyggnaden tills vidare skall omfatta endast torpedfartyg, samt att den skall utföras med nuvarande typer eller, där nya sådana i propositionen föreslås, med dylika, samt antager man, likaledes såsom i propositionen, att en minskning i byggnadspriserna med 5 % kan beräknas, erhålles följande resultat.

För att exempelvis under de nu närmast följande tio åren beståndet av torpedfartyg skall vidmakthållas, erfordras en ersättningsbyggnad av 8 jagare, 10 torpedundervattensbåtar, 16 st. 1. kl. och 9 st. 2. kl. torpedbåtar samt 2 motortorpedbåtar. Härtill åtgår en summa av 112 miljoner kronor, eller sålunda i medeltal en årskvot av 11.2 miljoner kronor. Med en kvot av 9.1 miljoner kronor kan således icke torpedfartygsbeståndet vidmakthållas. Utgår under de fem första åren endast denna kvot, måste en alltjämt växande brist uppstå, och skall denna återvinnas under exempelvis de fem följande åren, måste under dessa utgå 72 miljoner kronor, eller sålunda en årskvot av 15.4 miljoner kronor enbart för torpedfartyg. Intill tioårsperiodens slut erfordras vidare för minfartygens vidmakthållande 4.5 miljoner kronor, vilket giver en ökning i årskvoten med 0.9 miljoner kronor. Denna stiger därigenom till 16.3 miljoner kronor. Någon som helst ersättning av artillerifartyg har då likväl icke kunnat påbörjas. Redan nu är emellertid denna så eftersatt, att år 1927 samtliga i kustflottan ingående artillerifartyg utom de tre av Sveriges typ bort vara ersatta med nya fartyg, emedan de då passerat tidsgränsen för tjänst i kustflottan. Och detta inträffar för ett av Sverigetypens fartyg år 1937 samt för de övriga år 1941. Om sålunda ersättningsbyggnaden av artillerifartyg icke påbörjas förrän efter utgången av ovannämnda tioårsperiod, d. v. s. år 1934, bliver följden, dels att kustflottan under tiden från 1927 till 1937, då det första ersättningsfartyget i så fall kan beräknas färdigt, endast kommer att omfatta trenne icke överåriga artillerifartyg, och dels att ersättningen av samtliga i kustflottan ingående sex pansarbåtar och pansarkryssaren Fylgia måste sammanträngas på de följande sju åren, för att beståndet skall hinna ersättas till år 1941. Detta innebär sålunda en årskvot, lika med kostnaden för ett helt artillerifartyg, att utgå vid sidan av den för torped- och minfartygens vidmakthållande erforderliga kvoten. Det torde vara mer än sannolikt, att budgeten icke förmår bära en dylik belastning.

Den grundläggande anledningen härtill är, att kostnaden för den nu föreslagna ersättningsbyggnaden, 40 miljoner kronor, avses att fördelas på ett så stort antal år, att allt fortfarande och under lång tid framåt en årskvot skulle komma att utgå, som långt ifrån motsvarar behovet. En beräkning av den verkliga medelkostnaden för vidmakthållande av den i propositionen förutsatta flottans fartygsbestånd med fartyg av nuvarande typer giver nämligen såsom resultat en erforderlig årskvot av omkring 15 miljoner kronor.

I propositionen framhålles, att för flottan materielen är den dominerande faktorn. Detta är riktigt. Kring fartygsbeståndets storlek och beskaffenhet röra sig alla de övriga problemen: kadrens storlek och sammansättning, krigsberedskapens och övningarnas omfattning, utbildningens organisation, örlogsstationernas beskaffenhet, förrådets storlek m. m., varför också kostnaden för alla dessa organisationer i det väsentliga står i sammanhang med fartygsbeståndet. Den grundläggande faktorn i

en sjöförsvarsorganisation är sålunda fartygsbeståndets storlek och beskaffenhet, och upprätthållandet av fartygsbeståndet är den primära förutsättningen för organisationens brukbarhet. Men fartygsbeståndet kan icke upprätthållas, utan att ersättningsbyggnaderna i rätt tid utföras, och detta kan icke ske, utan att de för byggnaderna verkligen erforderliga medlen reserveras och fördelas i någorlunda jämna årskvoter.

I detta stycke hade propositionen alltså varit fullt följdriktig, först om den inrymt en årskvot för ersättningsbyggnad av omkring 15 milj. kronor om året i stället för såsom nu endast 9. Med denna kvot kan i längden naturligtvis endast vidmakthållas ungefär tre femtedelar av fartygsbeståndet.

För att därför flottan verkligen skall kunna vidmakthållas vid en storlek, som motsvarar det nuvarande beståndet, under vilket det enligt vårt förmenande icke är möjligt att gå, är det oundvikligt, att redan nu årskvoten för ersättningsbyggnaden beräknas väsentligt högre än vad som gjorts i propositionen. Detta ernås på enklaste sätt, om — med godkännande av det program för nybyggnad, som i propositionen föreslås — tiden för dess genomförande minskas. Ur byggnadsteknisk synpunkt finnes härför intet hinder. Alla för kontrakts uppgörande behövlige ritningar till de i propositionen föreslagna typerna, mot vilka vi ej hava något att erinra, förväntas vara fullt färdiga före utgången av innevarande budgetår (30 juni 1924), och byggandet torde kunna upptagas i full utsträckning, så snart vederbörliga kontrakt blivit undertecknade. Avslutandet av dessa kontrakt torde även underlättas, därest byggnadstiden icke uttänjes utöver den för byggandet skäligen erforderliga tiden. I varje fall torde med säkerhet kunna antagas, att programmet utan svårighet kan färdigbyggas på tre år.

En treårig byggnadsperiod för det nu ifrågasatta programmet, häri inräknat nu instundande byggnadsår, har också av marinmyndigheterna föreslagits. Detta skulle medföra en årskvot av i medeltal $13\frac{1}{3}$ milj. kronor under perioden, vilken kvot närmar sig till den för ersättningsbyggnaden verkligen erforderliga kvoten. Av hänsyn till svårigheten att under nu närmast instundande budgetår inrymma en dylik summa för ersättningsbyggnad, nödgas vi emellertid avstå från att yrka på en treårig byggnads- och anslagsperiod. Men då åter en femårsperiod, såsom ovan visats, skulle leda till enligt vår uppfattning oöverkomliga svårigheter för fartygsbeståndets vidmakthållande, finna vi det erforderligt, att perioden åtminstone begränsas till fyra år. Med ett anslag av 3.5 milj. kronor under nu närmast följande budgetår, skulle då under de tre återstående erfordras en årskvot av 12.167 milj. kronor.

På grund av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 20, att den i propositionen

föreslagna ersättningsbyggnaden skall äga rum under tiden
1924—1928 i stället för under tiden 1924—1929.

Stockholm den 23 februari 1924.

Axel Wachtmeister.

Sten Stendahl.

Carl Swartz.

Joh. Jeansson.

E. A. Enhörning.

Th. Borell.

Eric Hallin.

J. Clemedtson.
